

ÖNKÖLTSÉG SZÁMÍTÁSI SZABÁLYZAT

HOLDFÉNY UTCAI ÓVODA

2040 Budaörs, Holdfény u. 31.

Holdfény Utcai Óvoda

Önköltség számítási szabályzat

A szabályzatot elfogadom, alkalmazását elrendelem.

Budaörs, 2016. szeptember 01.

Képviselőre jogosult: Maksainé Gecse Erika intézményvezető

1	BEVEZETÉS	3
2	ÖNKÖLTSÉGSZÁMÍTÁSI IRÁNYELVEK A SZÁMVITELI TÖRVÉNY TÜKRÉBEN	3
2.1	FOGALMI MEGHATÁROZÁSOK.....	3
2.2	AZ ÖNKÖLTSÉGSZÁMÍTÁS CÉLJA ÉS FELADATA.....	4
2.3	AZ ÖNKÖLTSÉGSZÁMÍTÁS TÁRGYA.....	4
2.4	A KÖLTSÉGTÉNYEZŐK TARTALMA	5
2.4.1	<i>Közvetlen költség</i>	5
2.4.2	<i>Általános és közvetett költség</i>	10
3	AZ ÖNKÖLTSÉG ELSZÁMOLÁSA	10
3.1	ÖNKÖLTSÉG AZ ÖSSZKÖLTSÉG ELJÁRÁS ALKALMAZÁSA ESETÉN	10
3.2	KALKULÁLT TELJESÍTMÉNY ÉRTÉK MEGHATÁROZÁSA	11
3.3	A KÖZVETLEN ÖNKÖLTSÉG TÉNYEZŐI.....	11
3.3.1	<i>Anyagjellegű ráfordítások (a+b+c+d)</i>	11
3.3.2	<i>Személyi jellegű ráfordítások (e+f+g)</i>	11
3.3.3	<i>Értékcsökkenési leírás</i>	11
4	AZ ÖNKÖLTSÉG ELSZÁMOLÁS FAJTÁI	11
4.1	ELŐKALKULÁCIÓ.....	12
4.2	KÖZBENSŐ KALKULÁCIÓ	12
4.3	UTÓKALKULÁCIÓ	12
5	GAZDASÁGI SZÁMÍTÁSOK	12
5.1	A GAZDASÁGI KALKULÁCIÓ.....	13
5.2	A GAZDASÁGI KALKULÁCIÓ MÓDSZEREI	14
5.3	A GAZDASÁGI KALKULÁCIÓ ÉS A TERMÉK ÁRÁNAK KAPCSOLATA	14
6	KALKULÁCIÓK BIZONYLATI RENDJE	16
7	SEGÉDLET AZ ELŐ- ÉS UTÓKALKULÁCIÓ KÉSZÍTÉSÉHEZ (ÁLTALÁNOS) 17	
8	SZABÁLYZATI VÁLTOZÁSOK RÖGZÍTÉSE	18

1 Bevezetés

A Számviteli Politika keretében el kell készíteni az Önköltségszámítás rendjére vonatkozó szabályzatot. Az önköltségszámítás szabályozásának célja a vállalkozás gazdálkodásának hatékonyabbá tétele a költséggazdálkodás tervezése, elemzése útján.

Az önköltségszámításban a legfontosabb kategória a közvetlen önköltség. Közvetlen önköltségen kell értékelni a vállalkozás saját előállítású készleteit, eszközeit ügyelve arra, hogy felértékelésre nem ad lehetőséget a SZ.T.

2 Önköltség számítási irányelvek a számviteli törvény tükrében

2.1 Fogalmi meghatározások

Az előállítási költség tartalmát a SZ.T. 51.§-a a következők szerint határozza meg.

Az eszköz bekerülési (előállítási) értékének részét képezik azok a költségek, amelyek

- a) az eszköz (termék) előállítása, üzembe helyezése, bővítése, rendeltetésének megváltoztatása, átalakítása, eredeti állagának helyreállítása során közvetlenül felmerültek,
- b) az előállítással bizonyíthatóan szoros kapcsolatban voltak, továbbá
- c) az eszközre (termékre) megfelelő mutatók, jellemzők segítségével elszámolhatók (együttesen: közvetlen önköltség).

Az elvégzett, a nyújtott, a teljesített szolgáltatás bekerülési (előállítási) értékének részét azok a költségek képezik, amelyek

- a) a szolgáltatás végzése, nyújtása, teljesítése során közvetlenül felmerültek,
- b) a szolgáltatás végzésével, nyújtásával, teljesítésével szoros kapcsolatban voltak, továbbá
- c) a szolgáltatásra megfelelő mutatók, jellemzők segítségével elszámolhatók (együttesen: közvetlen önköltség).

A közvetlen önköltség értékesítési költségeket és az előállítással közvetlen kapcsolatba nem hozható igazgatósági és egyéb általános költségeket nem tartalmazhat.

A Számviteli Törvény szerint az előállítási költség szélesebb körben értelmezendő kategória mint korábban. Ugyanis az előállítási költségek között kell elszámolni (és így a bekerülési, előállítási érték részét képezi) az idegen vállalkozó által megvalósított beruházáshoz a beruházó által biztosított (az idegen vállalkozó felé nem számlázott) vásárolt anyag bekerülési értékét, továbbá a saját előállítású termék, nyújtott szolgáltatás közvetlen önköltségét a vásárolt anyag, a saját előállítású termék tényleges beépítésekor, a szolgáltatásnyújtással egyidejűleg.

Az óvatosság elvéből következően a saját célra előállított termékek közül az új tárgyi eszközöket sem lehet a közvetlen önköltségnél magasabb értéken a mérlegben kimutatni, ott sem lehet tényleges értékesítés nélkül nyereséget, illetve fedezeti összeget realizálni.

2.2 Az önköltségszámítás célja és feladata

Az önköltségszámítás célja: az értékesített termékek és tevékenységek tényleges közvetlen önköltségének meghatározása.

A saját termelésű készletek nyilvántartási értékének megállapítása, illetve leltárértékelése. Árak képzéséhez alap információ biztosítása. Az önköltség és ár alakulásának ellenőrzéséhez az adatszolgáltatás biztosítása.

Árképzési célokra az önköltségszámítást (árverést) a termék vagy szolgáltatás meghatározott egységére a tervezett vagy alkalmazott gyártástechnológia, a teljes felszerszámozottság és a kellő begyakorlottság időszakában műszakilag indokolt, tervezett költségek alapul vételével kell elkészíteni. Tartalmát tekintve az árszabályozásról szóló érvényes rendeleteket kell alkalmazni.

2.3 Az önköltségszámítás tárgya

Az önköltségszámítás tárgya a kalkulációs egység. A kalkulációs egység lehet: termék, szolgáltatás, technológiai folyamat, egyedi jelleggel előállított termék.

A termék kategóriát a következők szerint lehet meghatározni. Termék, a termelési folyamatban létrejött, társadalmi szükséglet kielégítésére alkalmas vagy alkalmassá tehető tárgy.

A termék a készletek fogalom csoportba tartozik. A termék készültségi fok alapján lehet:

- befejezetlen termék,
- félkész termék,
- késztermék.

Befejezetlen termék, illetve termelés a vállalkozás termelőegységein belül további megmunkálásra váró termék, illetve azok összessége. A befejezetlen termékek körébe csak olyan termék sorolható, amelyen legalább egy számottevő munkaműveletet elvégeztek, de kibocsátásra alkalmas terméké még nem vált, befejezése még további élőmunka és (vagy) holtmunka ráfordítást igényel.

Félkész termék minden olyan termék, amely a vállalkozásnál valamennyi előírás szerinti megmunkálási folyamaton átment, megfelel a vonatkozó szabványoknak (vagy ezek hiányában az előírt műszaki feltételeknek) és amelyet a minőségi átvétel után a késztermék raktár ténylegesen átvett és az arról szóló raktári bevételezési jegyet kiállította.

Technológiai folyamat: a technológiai folyamat - önköltségszámítást tekintve- olyan művelet, tevékenység, amely a termék gyártása folyamán felmerül és mennyiséghez kapcsolódik.

A technológiai folyamat önköltségszámítása: egy-egy technológiai műveletre jutó egység önköltsége a technológiai folyamat költségei és a gyártásban előállított termék -mennyiség hányadosa, amely egyszerű osztással, vagy egyenértékszamos osztással állapítható meg.

Szolgáltatás (teljesítmény): a szolgáltatások (teljesítmény) köre elsősorban a megrendelők részére végzett szolgáltatást és az üzem (gyár) belüli javító karbantartási tevékenységet, ún. társüzemi szolgáltatást jelenti, továbbá az építőipari és saját vállalkozásban végzett beruházásokat.

A vállalkozásnál használt kalkulációs egységek a következők:

2.4 A költségtényezők tartalma

A kalkuláció szempontjából a költségtényezők két fő csoportba sorolhatók: Közvetlen költségek és általános (közvetett) költségek. Mindkét költség csoport a következő költségnemből áll:

- anyagjellegű ráfordítás,
- személyi jellegű ráfordítás és
- értékcsökkenési leírás.

2.4.1 Közvetlen költség

Minden olyan a termék előállítás, szolgáltatás nyújtása és értékesítése során felmerült költség, amelynek a kalkulációs egységre jutó értéke megfelelő mutatók, jellemzők segítségével megállapítható és elszámolható.

A kalkulációs séma szerinti költségtényezők részletes tagolása a következő:

2.4.1.1 Közvetlen anyagköltség, anyagjellegű ráfordítás

Közvetlen anyagköltségként anyagjellegű ráfordításként kell kimutatni a kalkulációs egység terhére utalványozható, vagy elszámolható anyagok értékét, így

- felhasznált nyers- és alapanyagok,
- a nyers- és alapanyagok technológiai átalakításában közvetlenül résztvevő fűtőanyag és energia (technológiai energia),
- a vásárolt félkész termékek és alkatrészek (kooperációs termékek), valamint
- a tovább felhasznált saját termelésű félkész termékek és alkatrészek értékét.

A vásárolt anyagok (termékek) beszerzési ára általános forgalmi adót nem tartalmaz.

Az értékesítés közvetlen költségeinek részét képezik még a kereskedelmi tevékenység közvetlenül elszámolható költségei is, amelynél a közvetlenül történő elszámolás szintén bizonyítható.

Külföldi beszerzésnél az import anyagok (termékek) beszerzési árába a számlázott vételáron kívül beletartoznak:

- a vámköltségek (vám, vámkezelési díj),
- az import forgalmi adó,
- az import árkiegészítése,
- az import bizományi díj, közvetítői költségek, bér munka díja,
- a felmerült fuvar összege,
- a beszerzéshez kapcsolódó adók,
- az áru behozatali engedélykérelem beadványi illetéke,
- a statisztikai illeték,
- a termelőkorszerűsítési támogatás beadványi illetéke,
- a vámhatóság által kivetett, vagy önadózás formájában elszámolt le nem vonható általános forgalmi adó.

A nyers és alapanyagokat -a szakmai sajátosságok szem előtt tartásával- az anyagfeleségek pontos meghatározásával kell felsorolni.

A technológiai fűtőanyag és energia akkor lehet különálló költségtényező, ha a gyártmány előállításához szükséges mennyiség meghatározható. (A technológiai fűtőanyag és energia felhasználást mérni vagy megbízható számításokkal alátámasztani tudja.)

A utókalkulációban a közvetlen anyagköltség értékét, az anyag felhasználás a könyvvitelben tényleges beszerzési áron kell megállapítani.

A továbbfelhasznált saját termelésű félkész termékeket és alkatrészeket -a további termelési fázisokban- összességükben mindig a saját termelésű készletek értékelésének alapjául szolgáló tényleges közvetlen önköltségen kell számításba venni. A saját kiskereskedelmi egységbe kiszállított vagy továbbfelhasznált saját termelésű készlet forgalmi értéke után fizetendő adó, járulék, termékdíj is része a bekerülési értéknek.

A Számviteli Törvény nem engedi meg, hogy a közvetlen önköltségnek nyereség tartalma legyen.

Ha a vállalkozás a tényleges közvetlen önköltséget -a könyvviteli előírásokkal összhangban- megbontja a saját termelésű készletek elszámolási egységáron számított értékére és a készletekre jutó készletérték különbözetre, a továbbhasznált saját termelésű termékekre jutó készletérték különbözetet is el kell számolnia.

Ha a saját előállítású félkész terméket eladási áron vették számításba, elszámolási egységárként a félkész termék eladási árát kell használni és a tovább felhasznált félkész termékek eladási áron számított értéke, valamint az értékelés alapjául szolgáló tényleges közvetlen önköltségen számított értéke közötti különbözetet (készletérték-különbözet) az utókalkulációban külön tételben kell szerepeltetni.

Év végén a leltár értékelésénél ügyelni kell arra, hogy az értékelés alapjául szolgáló ár nem lehet magasabb, mint a tényleges piaci érték.

A vásárolt terméken (anyagon) végzett bér munka díja az anyag értékét növeli és így azt - amennyiben kalkulációs egységre elszámolható - közvetlen anyagköltségként kell kimutatni.

Közvetlen anyagköltséget csökkenteni kell a kalkulációs egységre megállapítható hulladék (ideértve a dolgozók selejt kártérítési kötelezettségét is) és melléktermék értékével.

Hulladék az az anyagmennyiség, amely a gyártás előkészítés által utalványozott és kiadott anyagok kiszabás, méretre vágása, megmunkálása közben keletkezik. Melléktermék olyan anyag, amely a gyártási folyamatban keletkezik és hasznos tulajdonságokkal rendelkezve felhasználhatóvá válik. A hulladékot és a mellékterméket eladási áron, illetve ennek hiányában a használati értéknek megfelelően diktált áron kell az elő- és utókalkulációban szerepeltetni.

Mind az előkalkulációban, mind az utókalkulációban az anyagköltség összege mellett a nyers- és alapanyagok felhasználásának bruttó adatait kell feltüntetni.

2.4.1.2 Közvetlen bérköltség

Közvetlen bérköltségként kell kimutatni a termék előállításáért (megmunkálásáért) vagy egy-egy művelet elvégzéséért teljesítmény, vagy időbérben az érvényes szabályok szerint kifizethető (elszámolható), illetve kifizetett (elszámolt) munkabér összegét. Itt kell kimutatni

a tevékenység termék előállításával közvetlen kapcsolatban felmerült személyi jellegű ráfordításokat is.

Prémiumos időbér használata esetén közvetlen bérnek kell tekinteni a kalkulációs egységre közvetlenül elszámolható prémium összegét is.

Mind az előkalkulációban, mind az utókalkulációban a bérköltség összegén kívül a bérek számfejtésének alapjául szolgáló munkaidőt (normaidő vagy ténylegesen eltöltött időt) is fel kell tüntetni.

A bérköltségeket költségviselőkre és költséghelyekre felosztott -munkaóra elszámolás alapján kell meghatározni a tevékenységre, szolgáltatási egységre.

2.4.1.3 Közvetlen bérek járulékai

Közvetlen bérek járulékai a bérjárulékok, a kiegészítő fizetéseket, a bérpótlékokat és az így számított összes bért terhelő járulékok összegét foglalják magukba. A közvetlen bérek járulékai címen az előkalkulációban beállítandó összeget az éves tervezett pótlékkulcs alapján lehet meghatározni.

Tervezett pótlékkulcs alkalmazása esetén -a bérfizetési jegyzékek alapján- minden időszakban szembe kell állítani az ilyen címen kifizetendő összeget, azt kell szembeállítani az időszak összes tervezett törzsbérének összegével, majd az így kiszámított (tervezett) pótlékkulcs alkalmazásával kell ebbe a költségtényezőbe az összeget beállítani.

Tényleges pótlékkulcs alkalmazása esetén -a bérfizetési jegyzékek alapján - minden időszakban szembe kell állítani az ilyen címen kifizetett összegeket a törzsbérek összegével, és a kiszámított pótlékkulcs alapján kell a közvetlen munkabérekre vetítve ezt a költségtényezőt az utókalkulációban szerepeltetni.

2.4.1.4 Gyártási külön költség

A gyártási külön költségek csak meghatározott kalkulációs egységhez kapcsolódhatnak.

Gyártás külön költségként kell kimutatni:

- a készülékeknek,
- szerszámoknak,
- mintáknak,
- különleges gyártóeszközöknek,
- a szoftvertermékeknek,
- a nagy értékű és három éven túl elhasználódó fogyóeszközöknek,
- a vásárolt szellemi termékeknek (pl. szabadalom, ipari minta, know-how),
- a találmányi díjnak,
- a találmánnyal kapcsolatos közreműködői díjnak,
- a szabadalom hasznosítási (licenc) díjnak,
- az újítási díjnak,
- az újítással kapcsolatos közreműködői díjnak,
- az ipari mintaoltalom jogosultját megillető licencdíjnak,
- a magánszemélyeknek kifizetett szakértői díjnak

kalkulációs egységekre közvetlenül elszámolható költségei összegét, valamint

- a termék helyszíni szerelésével, beépítésével kapcsolatban felmerült kiszállási és utazási költségeket.

A gyártási külön költségeket részletezni kell. A különleges gyártóeszközöknél -ha elszámolásuk mennyiségarányos- a gyártóeszköz összes költségét és a vele gyártani tervezett mennyiséget is fel kell tüntetni.

2.4.1.5 Értékesítési külön költségek

Hasonlóan a gyártási külön költséghez mindig meghatározott kalkulációs egységhez kapcsolódnak. Elszámolási szabályaik is megegyeznek a gyártási külön költségek elszámolási szabályaival.

Értékesítési külön költségként kell kimutatni általában a megrendelőlap különleges igénye miatt felmerülő, illetve ténylegesen felmerült és a kalkulációs egységekre közvetlenül elszámolható értékesítési költségként (különleges csomagolás, szállítás, prospektusok, royalty stb. költsége).

Az export értékesítés külön költségként kell kimutatni a kötésre elszámolt kiküldetési és közlekedési költségeket és a devizában felmerült közvetlen költségeket (pl. az ügylet megkötésében közreműködő külföldi ügynököt megillető jutalék, és az ügyletszervezéssel kapcsolatos hasonló jellegű költségek, az ügylettel összefüggő devizában fizetendő adók, illetékek, raktározási és tárolási jellegű bérleti díjak stb.) a belföldi útszakaszra eső fuvarköltséget, bizományi díjat, biztosítási díjat a rezsitérítést.

2.4.1.6 Egyéb közvetlen költség

Az ebben a költségtényezőben kimutatni kívánt költségeket a gyártási rendszer, a technológia, a termelés-szervezés adottságai és sajátosságai figyelembevételével a vállalat határozza meg.

Egyéb közvetlen költségként számolhatók el a gépek (termelő berendezések) működtetésének és üzemeltetésének költségei, amennyiben azok kalkulációs egységre jutó értéke megfelelő mutatók, jellemzők segítségével megállapítható.

Ide tartoznak:

- a gépek (termelő berendezések) energia költségei, a termelési célt szolgáló és közvetlen anyagköltségként el nem számolt tüzelőanyag, gőz, sűrített levegő, víz, stb.)
- a gépkezelők és gépkiszolgálók közvetlen munkabéreként el nem számolt munkabére (törzsbérek, bérjárulékok),
- a gépek (termelő berendezések) üzemeltetésével kapcsolatban felhasznált segédanyagok (kenő- és törlőanyagok), vásárolt kisértékű eszközök értéke (ideértve a javítási költségeket és a bérelt eszközök kölcsönzési díját),
- a gépek (termelő berendezések) fenntartásának költségei,
- a gépek (termelő berendezések) értékcsökkenési leírása.

Amennyiben a vállalkozó veszteséges (és emiatt az amortizáció elszámolását lassítja), úgy az egyéb közvetlen költségek kalkulációs tényezőjében értékcsökkenési leírást nem számolhat el.

Nem vonhatók ebbe a körbe azoknak a befektetett eszközöknek (épületek, vezetékek, üzemi irodák berendezése és felszerelése, stb.) működtetési és fenntartási költségei, amelyek az

üzem egészét szolgálják és így költségei nincsenek okozati kapcsolatban a kalkulációs egység mennyiségével és összetételével.

Technológiai folyamatonkénti (fázisonkénti) kalkuláció esetében ebben a költségtényezőben mutatható ki a fázisnak, az egyébként az üzemi általános költség körébe tartozó költsége.

Előfeltétele az, hogy a fázis költségei, valamint a fázisban előállított (megmunkált) termékek közötti kapcsolatok műszaki-gazdasági számításokkal meghatározhatók legyenek. Ez általában akkor valósítható meg, ha a fázisban egy vagy egyfajta terméket vagy termékcsoporthoz gyártanak, illetve annak megmunkálását végzik. A vállalatnak egyes fázishoz tartozó tevékenységek költségtartalmát, a fázis kezdő- és végpontját a Szabályzatban részletesen felsorolva rögzíteni kell.

Ebben a költségtényezőben mutathatók ki továbbá az üzemi általános költségek, vagy a központi irányítás költségei körébe tartozó és kalkulációs egységre utalványozható következő költségek:

- a gépek és termelő berendezések bérleti díja,
- saját termelésű készletek bérmentésdíja, a bérmentést végző által a munka teljesítéséért számlázott összegben,
- a vállalati megbízások teljesítéséért a vállalkozónak (pl. felügyel gazdasági munkaközöségnek, egyéb társaságoknak) térített összeg,
- a munkásszállás költségei,
- az anyagokkal és késztermékekkel kapcsolatos minőségi vizsgálatok költségei,
- a gépi adatfeldolgozó vállalatnak, kutató, tervező és szervező intézetnek adott megbízás költségei.

Egyéb közvetlen költségként kell kalkulációban figyelembe venni a közvetített szolgáltatásokat, ha a saját termelésű készlet előállításához kooperációs megállapodás alapján alkatrész vagy félkész terméket vásárol a vállalat, abban az esetben közvetlen anyagként kell elszámolni a bérmentést.

Vásárolt terméken végzett bérmentést szintén közvetlen anyagköltségként kell elszámolni.

Itt kell kimutatni:

- a saját termelésű készletek bérmentés díját a bérmentést végző által a munka teljesítéséért számlázott összeggel egyezően,
- a vállalati megbízások teljesítéséért a felügyelt vállalkozásoknak térített összeget, amennyiben az kalkulációs egységre közvetlenül elszámolható,
- az import eszközök bérmentés díját csak a gépre érvényes értékcsökkenés éves értékének megfelelő mértékben, az e feletti értéket külön központi témaszámon, az egyéb árbevételekkel szemben kell elszámolni.

Az előzőekben felsorolt költségeken túlmenően a vállalkozó az egyéb közvetlen költségek között számolhatja el azokat az általános költségeket, amelyek kalkulációs egységekre utalványozhatók.

2.4.2 Általános és közvetett költség

Általános és közvetett költségnek kell tekinteni a vállalkozás egészének és szervezeti egységeinek működésével, üzemeltetésével és irányításával kapcsolatban felmerült költségeket, amelyek kalkulációs egységre közvetlenül nem számolhatók el.

2.4.2.1 Általános (közvetett) költségek

Az általános költségek, nem közvetlen önköltségi kategória a jelenlegi számviteli előírások szerint. Azonban kalkulációk készítésénél új termék gyártás indítás esetén, vagy egy gazdasági döntés meghozatalánál, vagyis amikor a vállalkozás teljes tevékenységi önköltség számítást végez, fontos kategória.

Későbbiekben a gazdasági számítások bruttó fedezeti hányad számításánál térünk ki ezen költségtényezők jelentőségére, tervezésére.

3 Az önköltség elszámolása

3.1 Önköltség az összköltség eljárás alkalmazása esetén

A vállalkozás az eredmény kimutatás *összköltség/forgalmi költség eljárás* „A”/ „B” változatát választotta, az önköltség és közvetlen költség kategóriák az összköltség eljárás esetén egyszerűbb formában jelennek meg.

A számviteli elszámolásban a költségek részletezése:

Anyagjellegű ráfordítások:

- anyagköltség,
- igénybe vett szolgáltatások értéke,
- egyéb szolgáltatások értéke.

Személyi jellegű ráfordítások:

- bérköltség,
- személyi jellegű egyéb kifizetések,
- bérjárulékok.

Értékcsökkenés.

Fenti költségekből a közvetlen költségek, amelyek közvetlenül a termékre, szolgáltatásra számolhatók el, nem jelenik meg.

Kialakítható azonban a számlarend úgy, hogy a főkönyvi számlák alszámla bontásából kimutathatók legyenek a termékenként és tevékenységenként felmerült közvetlen költségek.

Az 5-ös főkönyvi számlák megfelelő bontása lehetőséget ad arra, hogy a klasszikus utókalkuláció helyett a fordulónapi főkönyvi kivonatból tevékenységenkénti utókalkulációt készítsen a vállalkozás. Az egyéb analitikák mennyiségi nyilvántartások mellérendelésével a termékenkénti utókalkuláció is elkészítendő.

A Cég kereskedelmi tevékenységet is folytat, külön-külön számlán mutatja ki a kiskereskedelmi és a nagykereskedelmi tevékenység elábját és a közvetlenül elszámolható költségeit.

Mivel a termeléshez közvetlenül használt gépek értékcsökkenése elszámolható közvetlenül, úgy ezen összegeket is tevékenységenként megnyitott értékcsökkenési főkönyvi számlán kell kimutatni.

Az egyéb ráfordítások nem mutathatók ki a közvetlen költségek között. Ezeket az árak kialakításánál, a fedezeti hányadba kell betervezni.

3.2 Kalkulált teljesítmény érték meghatározása

A vállalkozások ipari tevékenység teljesítmény értéke az elkészült termékek értékében realizálódik. Az eladatlan termékek a raktári késztermékek értékén, az értékesített termékek az üzemi (üzleti) tevékenység nettó értékesítési árbevételében realizálódik.

A kalkulált teljesítmény értéket termékre vetítetten, célszerű két szinten tervezni, a Számviteli Törvény értékelési szabályainak betartásával.

I. Ipari késztermék közvetlen önköltségén.

II. Üzemi nettó árbevétel közvetlen önköltség + fedezeti hányad, vagyis értékesítési áron számolva.

3.3 A közvetlen önköltség tényezői

3.3.1 Anyagjellegű ráfordítások (a+b+c+d)

- anyagköltség,
- igénybe vett szolgáltatások értéke,
- egyéb szolgáltatások értéke.

3.3.2 Személyi jellegű ráfordítások (e+f+g)

- bérköltség,
- személyi jellegű egyéb kifizetések,
- bérjárulékok.

3.3.3 Értékcsökkenési leírás

Az egyes tételek kalkulációs értékének meghatározása műszaki normák és egyéb gazdasági számítások alapján történhet új termék előállítása esetén.

A régi termékek önköltségének, teljesítmény értékének kalkulálásával figyelembe kell venni a várható árváltozási tényezőket és a piaci szükséglet alakulását. Volumen növekedéssel bizonyos költségek viszonylagos csökkenése várható egy termékre vetítetten.

4 Az önköltség elszámolás fajtái

Az önköltségszámítás a készítés időpontjától függően készülhet:

- a tevékenység megkezdése előtt (előkalkuláció),
- a tevékenység folyamán (közbenső kalkuláció),
- a tevékenység befejezése után (utókalkuláció).

Az egyes kalkuláció fajták jellemzői:

4.1 Előkalkuláció

Az egyes gazdasági, műszaki tevékenység, amellyel a vállalkozás a termelés megkezdése előtt, műszaki-technológiai előírások, továbbá a gyártást megelőzően rendelkezésre álló bizonylatok adatai szerint felhasználható élő-, és holtmunka mennyiségének figyelembevételével határozza meg a termék várható (tervezett) önköltségét.

4.2 Közbenső kalkuláció

Az a gazdasági-műszaki tevékenység, amellyel a vállalkozás valamely termék önköltségét a termelés folyamata alatt kiszámítja, részben a gyártás folyamata alatt keletkezett bizonylatok alapján. Célja: a norma szerinti és a tényleges önköltség megfigyelése és összehasonlítása.

4.3 Utókalkuláció

Az a gazdasági, műszaki tevékenység, amellyel a vállalkozás a termelés (szolgáltatás) befejezése után könyvviteli elszámolásokban gyűjtött költségek alapján a termék tényleges önköltségét kiszámítja.

A saját termelésű készletek befejezetlen termelés, félkész- és késztermékek év végi mérlegkészítésének meghatározásához az évvizsgálatkor meglévő saját termelésű készletek értékelésének alapjául szolgáló közvetlen önköltségig kizárólagos utókalkulációt kell készíteni.

Az utókalkuláció és a könyvelés (főkönyvi könyvelés, analitikus nyilvántartás) adatai között tartalmi és számszerű egyezőségnek kell fennállnia. A főkönyvelő tartozik gondoskodni arról, hogy a könyvelésben tényleg elszámolt költségek az utókalkuláció adataival egyeztetethetők legyenek.

Az utókalkuláció közvetlen költség szintig készül. Ahhoz, hogy vállalkozási szinten a termék vagy tevékenység eredményességét ki tudjuk mutatni, az általános költségeket valamilyen jellemző vetítési alap segítségével fel kell osztani.

Bár a Számviteli Törvény sem a fel nem osztott költség, sem az általános költség kategóriát nem használja, ezek a tételek léteznek, mégpedig a forgalmi költség eljárásnál az értékesítés költsége, igazgatási költségek, és az egyéb általános költségek kategóriáiban.

Utókalkuláció készítése javasolt:

- jelentősebb egyedi termékek, szolgáltatások, saját vállalkozásban végzett beruházások, felújítások önköltségének megállapítására,
- elő-, terv-, gazdasági kalkuláció, valamint az árvetés ellenőrzésére, általában az első utókalkulációs egység befejezése, lezárása után,
- tömegszerűen vagy sorozatban gyártott termékekről – akkor is, ha azokból az év végén nincs készlet – évente egyszer az önköltség alakulás ellenőrzésére, elemzésére.

5 Gazdasági számítások

A vállalkozás tevékenységének eredménye mutatja, hogy a működés egy-egy gazdálkodási periódusban gazdaságos volt-e, vagy a tevékenység a tervezett költségszinten realizálódott, és az értékesítési ár, árbevétel a tervezett nyereséget tudta-e biztosítani.

Az eredmény tartalma és elszámolási módja a Számviteli Törvény meghatározása szerint változott, ezt számításaiknál figyelembe kell venni. A törvény nem enged halmozódásokat, és technikai árbevétel elszámolást.

Az értékesítés nettó árbevételében nem mutathatók ki a vállalkozáson belüli teljesítmények belső szervezeti egységek által elismert értékei.

Így nem számolható el az értékesítés nettó árbevételeként a saját előállítású termékek saját boltba történő kiszállításának, a felvásárló telepről saját kereskedelmi egységekre történő kiszállításának értéke, továbbá a saját vállalkozásban végzett beruházás teljesítmény értéke, a saját vállalkozásban végzett és az immateriális javak között állományba vett szellemi termékek, szoftverek aktivált teljesítmények értéke. A Számviteli Törvény különböző eredmény kategóriákat különböztet meg.

Az eredmény kategóriák

- üzemi, üzleti tevékenység eredménye,
- pénzügyi műveletek eredménye,
- szokásos vállalkozási eredmény,
- rendkívüli eredmény,
- adózás előtti eredmény,
- adózott eredmény.

Vállalkozási szinten az adózott eredmény a gazdálkodási tevékenység eredményességének mutatója.

Utókalkulációnál a meghatározó az üzemi, üzleti eredmény.

A termék gyártás, vagy egyéb vállalkozási tevékenység gazdaságosságát, eredményességét az üzleti, üzemi eredmény mutatja, mivel a termék a tevékenység előkalkulált költségei, ezen a szinten mutatják azt a realizált ráfordítást és eredményt, amit a tervezett, előkalkulált értékekkel össze tudunk hasonlítani.

5.1 A gazdasági kalkuláció

A gazdasági kalkuláció döntést előkészítő vagy ellenőrző számítás. A gazdasági kalkuláció rendszerébe tartozik a gazdálkodás bármely területén és bármely tevékenységre készített gazdaságossági számítás, amely valamilyen gazdasági döntés előkészítésére, valamint a döntés tényleges eredményeinek felmérése és ellenőrzésére készül.

A gazdasági kalkuláció célja egy olyan optimális változat kiválasztása, ami a vállalkozás várt eredményét biztosítja.

Gazdasági kalkulációkat célszerű készíteni:

- jelentősebb piaci,
- gyártmányfejlesztési,
- gyártásfejlesztési,
- beruházási,
- árszervezési (Rt, Kft, stb.),
- újítási

döntések előkészítésekor.

A gazdasági kalkulációk előkészítési idejük szerint lehetnek:

- előzetes kalkulációk,
- utólagos kalkulációk.

5.2 A gazdasági kalkuláció módszerei.

A kalkuláció módszereit alapvetően az alkalmazási terület sajátosságai, a kalkuláció konkrét tárgya határozza meg, illetve az ezek előállításával megteremtésével kapcsolatos közeg és költségek.

A nyereségorientált gazdasági kalkulációk alapvető módszerei azonban hasonlóak.

A nyereség orientált gazdasági döntéseket megelőző és ellenőrző kalkulációk alapvető módszerei a fedezeti költségszámítás ötsoros értékelési sajátosságait hasznosítják.

A gazdasági döntéseket megelőző és ellenőrző kalkulációk alapvető témája egy új gyártmány bevezetésekor:

Az intézkedés várható hatásai ezer Ft-ban.

1. Árbevétel,
2. A termékre, gyártmányra elszámolható közvetlen költségek összege,
3. Fedezeti összeg (1-2.sor),
4. Fel nem osztható általános költségek,
5. Nyereségek (3-4.sor).

5.3 A gazdasági kalkuláció és a termék árának kapcsolata

Ahhoz, hogy a gazdasági kalkulációt vagyis a várható nyereség változást kalkulálni tudja a vállalkozás, meg kell határozni az új termék várható önköltségét.

Az előállításával kapcsolatos várható költségeket, a termék (egy termék) előkalkulációját, a gyártás átfutási idejét, az előállítandó valamint az előkalkulált ráfordításokból a tervezett fedezeti hányad alapján a termék árát.

Ha az árak kialakításánál figyelmen kívül hagyjuk a kereslet-kínálati piaci arányok miatti lehetőségeket, az elsődleges ár kialakítása csak önköltséges alapon történhet, az előzőekben meghatározott alap költségtényezők alapján.

A közvetlen költségek alapján az árképzési séma:

- Közvetlen költségek,
- Bruttó fedezeti összeg,
- Eladási ár.

A bruttó fedezeti összeg tartalmazza a fel nem osztott általános költségek termékegységre jutó hányadát és a tervezett nyereségtömeget.

- Általános költségek (fel nem osztott költségek),
- Nyereség,
- Bruttó fedezeti összeg.

A bruttó fedezeti összeg költség és nyereség tartalmát a vállalkozás előző évi mérlegszámait alapján lehet meghatározni %-os formában. A bruttó fedezeti hányad az árbevétel százalékában van kifejezve, azonban a számítások megkönnyítése céljából célszerű alulról a közvetlen költségek %-ában is kifejezni.

A gazdasági számítások célja, hogy megmutassa hogyan és milyen mértékben kell egyes költségtényezőket a közvetlen költség kategóriában csökkenteni, hogy egy várhatóan jobb nyereséget tudjon a vállalkozás elérni.

6 Kalkulációk bizonylati rendje

A Számviteli Törvény a vállalkozói felelősség növelése érdekében nem írja elő kötelezően, hogy milyen bizonylatot, és mikor kell a nyilvántartásban rögzíteni. Csak a számviteli bizonylat kategóriát határozza meg, „a számviteli bizonylat az az eszköz, amely hitelt érdemlően képes alátámasztani a mérlegben kimutatni a vagyon nagyságát és összetételét.” A számviteli bizonylatok alapján lehet ellenőrizni a mérleg valóságát, az eredmény kimutatás tételeinek valóságát a teljesítményértéket.

A kalkulációk készítésénél, a számviteli bizonylatokból és a műszaki normák alapján kell dolgozni.

Az elő- és utókalkulációs bizonylatok formáját az 1.sz. Segédlet mutatja be, tartalmát viszont a Számviteli Törvény szerinti közvetlen költség szintig lehet meghatározni.

7 Segédlet az elő- és utókalkuláció készítéséhez (általános)

Forintban

Megnevezés	Tervezett	Tényleges
1. Anyagköltség		
2. Igénybe vett szolgáltatások értéke		
3. Közvetített szolgáltatások értéke		
4. Anyag jellegű egyéb kifizetés		
5. Bérköltség		
6. Személyi jellegű egyéb kifizetés		
7. Bérjárulékok		
8. Személyi jellegű ráfordítás (5+6+7)		
9. Értékcsökkenési leírás		
10. Egyéb, a termékre közvetlenül elszámolható költség		
11. Közvetlen önköltség		
12. Fedezet a vállalkozás általános költségeire		
13. Fogyasztási adó (11.sor %-ában)		
14. Önköltség (11+12+13)		
15. Árrés		
16. Eladási ár (14+15)		

Technológiai folyamatonkénti (fázisonkénti) kalkuláció esetében itt mutatható ki a fázisnak az üzemi általános költségek körébe tartozó összes költsége.

Előfeltétel az, hogy a fázis költségei és a fázisban előállított termékek közötti kapcsolat műszaki-gazdasági számításokkal meghatározható legyen. Ez általában akkor valósítható meg, ha a fázisban egy vagy egyfajta terméket vagy termékcsoportot gyártanak, illetve annak megmunkálását végzik.

A vállalkozónak az egyes fázisokhoz tartozó tevékenységek költségtartalmát, a fázis kezdő- és végpontját a Szabályzatban részletesen felsorolva rögzíteni kell.

Az előzőekben felsorolt költségeken túlmenően a vállalkozó ebben a költségtényezőben mutatja ki az üzemi általános költségek vagy a központi irányítás költségei közé tartozó, de a kalkulációs egységre utalványozható költségeket, így például

- a gépek és termelő berendezések bérleti díját,
- a bér munka végzőnek a munka teljesítéséért fizetett díjat,
- a megbízások teljesítéséért a vállalkozónak térített összeget.

Az általános költségek közül kiemelt és egyéb közvetlen költségként elszámolt költségek körét és tartalmát.

8 Szabályzati változások rögzítése

Hatályba lépés	Változás		Változtatást		Hivatkozás (magyarázat)
	Oka	Helye	Engedélyezte	Elrendelte	